

Idea svobody

Ladislav Hejdánek

- ◆ fragment | projev, česky, vznik: nedatováno
- ◆ fragment | speech, Czech, origin: nedatováno

[Idea svobody]

oslovení (podle zvyku)

Obecně se přijímá myšlenka, že k evropské myšlenkové a duchovní tradici náleží na jednom z předních míst veliká a v dějinách vždy znovu inspirující a účinná idea svobody. Přinejmenším, pokud jde o tradici západní. Ale v myšlenkovém a duchovním pokladu evropské kultury je něco podstatnějšího a životnějšího než idea svobody: je to obraz události osvobození a osvobozování člověka a celého společenství lidí, totiž obraz vyjití z Egypta. Původ tohoto obrazu vlastně není evropský, ale až dosud všechny dlouhé věky evropské civilizace a kultury tento obraz podržely v lidské paměti, a co víc, nechaly tento obraz působit na celý způsob, jak lidé chápali svět a svůj život v něm. Proč je tento obraz víc než jakákoliv idea svobody? A co nám vlastně tento obraz říká, co vlastně předřikává našemu výkladu, ano každému našemu myšlení svobody?

V přepolitizovaném myšlení dneška jsme nakloněni svobodu chápat výlučně nebo naprosto převážně jako svobodu ve smyslu politickém. Vyjití z Egypta jako osvobození z politického a sociálního poddanství je však jenom jednou z mnoha podob osvobození. Stará izraelská tradice měla proto k dispozici více takových obrazů svobody a vysvobozování. Jedním z nejpozoruhodnějších je obraz Abrama, vycházejícího s celou svou rodinou, se synovcem Lotem a se služebnictvem z Cháran, aniž by dobře věděl předem, kam se obrátí a kde se usídli. Tady se jednotlivec vyděluje a staví proti své zemi, proti své příbuznosti, ba opouští dokonce dům svých předků, svého otce – a odchází, nevěda kam. To už není možno vykládat jako politické osvobození, jako únik z otroctví; proroci zřetelně ukazovali na to, že samo pojetí „otroctví“ a proto i „svobody“ je nutno chápat velmi široce. Člověk může být zotročen vším tím, co pouze „jest“ každým etablovaným pořádkem, založeným na tom, co se už stalo, na minulosti. Ani si to své zotročení minulostí nemusíme uvědomovat, ani nemusíme na sobě cítit ten tlak, jemuž jsme vystaveni. Proto přichází prorok, aby se vši autoritativností vyslovil onu rozhodující výzvu: neohlížejte se na to, co bylo, nevzpomínejte na počátky, neboť to všechno je vyhořelý popel, svádějící jen srdce, „aby nemohl osvobodit duše své“ (Iz 44,20). Všechnu rozhodující orientaci života i myšlení je třeba soustředit k budoucnosti, k tomu novému, co přichází a přijde, aniž by to mohlo být vyčteno a odvozeno z toho, co bylo a jest.

Charakterizovaná životní orientace, jejíž hlavní a rozhodující složkou či momentem je nadějně očekávání přicházející budoucnosti, jež si nikterak nenechává imponovat sebemocnější etablovanou přítomností ani sebeautoritativněji tradovanou minulostí, sama o sobě ovšem nestačí, ale je nutně spjata s některými dalšími složkami či rysy a teprve ve své integritě s nimi je tradičně nazývána orientací víry. Jaký je tedy vztah

[Zde text končí – pozn. red.]